

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Ba, ngày 04/11/2025.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 243: Đức hạnh của người phụ nữ

Nếu chúng ta là một người con gái tốt, một người vợ tốt thì mới có thể trở thành một người bà tốt. Từ ngàn xưa, người ta đã tôn xưng người vợ bằng một đức hiệu là “Thái Thái”. Ba vị “Thái Thái” gồm Thái Ất, Thái Khương, Thái Nhập này là ba người mẹ của ba vị hiền minh. Danh hiệu này đã cho chúng ta thấy tầm quan trọng của đức hạnh người phụ nữ.

Mẹ của thầy Chung Mao Sâm (tức là thầy Định Hoằng) từng nói rằng: “*Ta không là tiến sỹ nhưng ta có thể là Mẹ của tiến sỹ*”. Bà hiện tại không chỉ là Mẹ của tiến sỹ mà còn là Mẹ của một pháp sư, đang nhập thất trong suốt 8 năm qua, tương lai sẽ là người hoằng truyền Phật pháp. Lúc thầy còn nhỏ, bà dẫn Chung Mao Sâm từ trường mẫu giáo về nhà. Trên đường đi, bà để Chung Mao Sâm vác một chiếc ba lô thật to và hai Mẹ con phải đi qua một công viên và một quả đồi. Đây là một chi tiết nhỏ mà Mẹ của thầy đã dụng công trong việc rèn luyện và dạy bảo thầy, từ đó hình thành một nhân cách, một con người đầy năng lực như thầy Định Hoằng hiện nay.

Người xưa dùng hai chữ “*Đức học*” để chỉ đức hạnh và học vấn (hay học trình, học tập) trong cuộc sống thường ngày và bốn chữ “*Đức học kiêm tu*” trong đó “*kiêm*” là kiêm toàn và “*tu*” là sửa đổi, bổ sung. Từ đây, chúng ta thấy người xưa rất xem trọng việc này nhưng người ngày nay thì lơ là, xem thường. Họ thấy con người ta học đàn ca sáo nhị, ăn mặc đồ hàng hiệu thì cũng cũng cho con mình đi học theo, ăn mặc theo như vậy. Những đứa trẻ như thế khi lớn lên có thành kỳ nhân quân tử không? Hay trở thành phá gia chi tử?

Người xưa gọi việc này là “*Yêu thương mù quáng*”. Con trẻ sống trong thứ tình yêu như vậy của ông bà, cha mẹ thì chúng sẽ trở thành kẻ phá gia chi tử. Cho nên trong Kinh Vô Lượng Thọ nói rằng: “*Người trước không dạy thì đừng trách người sau*”. Nếu từ nhỏ, chúng được dạy “*Hiếu Đễ Cẩn Tín*” thì khi lớn lên chúng cũng sẽ giữ “*Hiếu Đễ Cẩn Tín*”, không dám được phép vượt qua giới hạn đó. Tuy

nhiên, chúng ta đã tùy tiện để cho trẻ vượt qua khi nhỏ, theo thời gian chúng lớn, thì việc đó cũng lớn theo, cho nên mới hình thành những người phá gia chi tử.

Người xưa biết sống tri ân, báo ân, biết sống tình nghĩa, ân nghĩa, đạo nghĩa còn con người ngày nay thì nhiều kẻ vong ân, bội nghĩa. Xã hội ngày nay đầy rẫy những kẻ thân còn cầu bơ cầu bất, mới vừa học, trưởng thành một chút thì đã quay lưng. Hạng như thế ngẩng lên có hổ thẹn với trời không? Nhìn xuống có hổ thẹn với người không? Họ sẽ trở thành những kẻ tiểu nhân bỉ ổi, không thể nói hay làm ra những điều của một bậc quân tử, của một bậc khí phách.

Hòa Thượng nói: ***“Gần đây, ở trung tâm văn hóa Thang Trì, chúng tôi tiến hành một đại hội biểu dương những người con dâu tốt, những người bà tốt. Đây là chúng ta đề xướng luân lý đạo đức, tuyên dương luân lý đạo đức. Nói đủ hơn là tuyên dương giáo dục luân lý đạo đức. Người xưa chúng ta không những đề xướng hòa hài xã hội, hòa hài thế giới mà còn càng phải hóa giải xung đột, mâu thuẫn trong đời sống thường ngày, hồi phục lại hòa bình thế giới, hồi phục lại an bình xã hội.”***

Hòa Thượng nói “*Gần đây*” nghĩa là đã cách chúng ta 40 năm trước. Việc tổ chức đại hội biểu dương như thế này rất hay. Tương lai, chúng ta cũng nên tổ chức tuyên dương những người con dâu tốt, những người bà tốt, những người phụ nữ đức hạnh do con cháu đề cử, để những người chưa làm được, chưa thấy tấm gương thì nay thấy tấm gương mà bắt chước làm theo. Ông bà chúng ta từng dạy rằng: ***“Tốt khoe, xấu che”*** nghĩa là chúng ta biểu dương, khen đức hạnh chứ không phải tán tụng thứ ảo danh ảo vọng, thứ đẹp hào nhoáng. Đệ Tử Quy có câu: ***“Nghe khen sợ, nghe lỗi vui”*** là đức hạnh của chúng ta. Còn biểu dương, suy tôn đức hạnh của người là để xã hội nhìn vào. Chúng ta hiện nay đã sưu tập thành cuốn sách biểu dương những tấm gương đức hạnh Việt Nam.

Tôi đã vô cùng cảm xúc khi cùng Hệ thống viếng lăng mộ của bà Hoàng Thị Loan, thân mẫu của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Một người Mẹ đã sinh ra một con người mà cả dân tộc này phải tôn trọng, kính nhớ, một anh hùng dân tộc. Chúng ta cũng là những người Mẹ, nhưng tại sao chúng ta không nghĩ đến việc làm sao để những người con của chúng ta ít nhất là làm tốt cho dòng tộc, không trở thành người phá gia chi tử. Chúng ta hằng ngày vẫn chìm đắm trong dục vọng, mong được thỏa mãn trong dục vọng, trong ăn uống, quần áo, ảo danh ảo vọng, tham sân si mạn, tự tư tự lợi. Chúng ta chìm đắm trong tư dục tư tình tư lợi. Hai mẹ

con ngồi với nhau mà mỗi người một cái điện thoại thì không có cách nào để người con trở thành hữu ích được.

Bà Triệu Lương Ngọc khi bắt đầu mang thai pháp sư Định Hoảng, bà đã về nhà Mẹ để để cách biệt với chồng. Hòa Thượng trước khi vãng sanh đã truyền lại một ấn trên đó khắc 20 chữ như lời gửi gắm về sứ mạng truyền thừa Tịnh Độ ở đời sau. Pháp sư Định Hoảng đã mang trong mình sứ mạng đó nhập thất, đến nay đã 8 năm rồi. Lúc Hòa Thượng vãng sanh, Ngài cũng không có mặt.

Chúng ta phải bắt đầu từ gia đình nhỏ của mình. Nếu không chú trọng vào gia đình nhỏ của mình mà chú trọng việc bên ngoài thì chúng ta đã bỏ đi gốc quan trọng. Chúng ta hồi phục văn hóa truyền thống, hồi phục chuẩn mực đạo đức là việc làm mà người xưa đã làm và người ngày nay đang khát khao hướng đến, còn người ở tương lai thì kỳ vọng. Nửa năm tôi về thăm trường một lần, tôi thấy các cô già đi, mất đi sự hồn nhiên vì suốt ngày tất bật với trường, với các con, vậy mà, phụ huynh còn chưa hài lòng. Họ vẫn còn hạch sách gây khó dễ. Họ chỉ cần tư duy như một nhà kinh tế bình thường, cân đối mức thu và chi của một ngôi trường, thì sẽ thấy ngay các thầy cô đang sống như thế nào? Nếu không vì lý tưởng giáo dục thì chẳng ai làm việc như thế cả và nếu không có những nhà hảo tâm thì những ngôi trường cũng đóng cửa từ lâu rồi!

Hòa Thượng kể: ***“Những năm qua, tôi đã tham dự hội nghị hòa bình thế giới của Liên Hợp Quốc 10 lần. Tôi báo cáo trong hội nghị, khuyên những chuyên gia, những hành giả, những nhà làm công tác giáo dục phải mở rộng tâm lượng và phải nghĩ đến tính người vốn thiện. Tôi đã từng đề xướng với đại hội, giới thiệu với các đại biểu các tôn giáo, các chuyên gia, các học giả về tinh thần “nhân từ, bác ái, thành kính, khiêm hòa”. Đây là giáo dục Thánh Hiền và có những thứ này mới chân thật hóa giải được xung đột. Đây là một phương pháp duy nhất để có thể hồi phục hòa bình an định.”***

Hòa Thượng khẳng định rằng con người vốn dĩ thuần thiện thuần tịnh nên nếu chúng ta dạy họ những điều thuần thiện thuần tịnh thì họ sẽ mang vào cuộc sống này những điều thuần thiện thuần tịnh, hay nói cách khác trong mọi hành động đối nhân xử thế hằng ngày của họ sẽ tốt đẹp biết nhường nào. Quốc gia chúng ta đã mạnh dạn yêu cầu gỡ bỏ cấm vận cho nước bạn, hành động này có phải là nhân từ bác ái không? Đồng thời, nước ta còn chia sẻ kỹ thuật trồng lúa nước cho các nước bạn, đây có phải là đức hạnh của thành kính khiêm hạ không?

Cho nên người xưa từng khẳng định vũ lực không thể thắng được. Chúng ta có nhưng hành động việc làm mà cả thế giới phải nghiêng mình.

Đợt Covid vừa rồi, có một người đã phát minh ra chiếc máy ATM gạo, điều này thể hiện tấm lòng “*nhân từ, bác ái*”. Người có tiền trong tài khoản thì ra máy ATM mới bấm ra tiền, nhưng những người đến với máy ATM gạo, họ không có gạo nên đến để nhận gạo. Người có tấm lòng “*nhân từ, bác ái*” hay người biết mở rộng tâm lượng, có thể sản sinh ra năng lực phi thường và họ có thể làm mọi việc tốt nhất giúp ích cho cộng đồng và xã hội. Trong nguồn tâm rộng mở sẽ có tất cả. Tâm lượng không mở thì chúng ta không có thứ gì cả. Lục Tổ Huệ Năng từng chỉ dạy rằng: “*Nào ngờ tự tánh vốn sẵn đầy đủ, nào ngờ tự tánh năng sanh vạn pháp.*”

Hòa Thượng nói: “*Nhân từ, bác ái, thành kính, khiêm hòa phải bắt đầu từ đâu vậy? Phải bắt đầu từ gia đình của mình. Gia đình là một tổ chức cơ bản của xã hội. Người xưa rất xem trọng việc này nên có câu: “Gia hòa vạn sự hưng”. Bởi vậy, muốn hóa giải xung đột, xúc tiến hòa bình an định, phải bắt đầu từ gia đình. Giáo dục đặc sắc của người xưa là xem trọng giáo dục gia đình. Giáo dục này bắt đầu từ lúc nào? Bắt đầu từ thai giáo, khi đứa nhỏ chưa sanh ra đời, người mẹ mang thai khởi tâm động niệm, lời nói việc làm đều có ảnh hưởng trực tiếp đối với thai nhi. Nếu người mẹ bị ảnh hưởng không tốt thì liên tác động đến thai nhi, cho nên những ảnh hưởng không tốt phải tuyệt đối cấm kỵ. Người xưa xem trọng giáo dục thai giáo là vô cùng có đạo lý.*

“*Giáo dục của người xưa là dạy con người làm tốt vai trò bốn phận của mình. Trong quan hệ ngũ luân, “phu phụ hữu biệt” tức là vợ chồng có sự khác biệt về nhiệm vụ và vai trò. Người chồng gánh vác trách nhiệm nuôi dưỡng gia đình và người vợ gánh vác trách nhiệm nuôi dưỡng thế hệ sau. Một gia đình có thế hệ sau đức hạnh và học vấn hoàn mỹ là do sự toàn tâm toàn lực gánh vác của người phụ nữ.*”

Ngay khi cháu ngoại của tôi chưa ra đời, tôi thường đưa con gái tôi lạy Phật xong thì vẫn cảnh chùa, gần môi trường thiện. Hiện giờ, cháu ngoại đã hơn một tuổi nhưng khi nói đến câu “*A Di Đà Phật*” thì cháu vui vẻ. Cháu không quấy rầy, không mè nheo, đến giờ chưa làm phiền cha mẹ ông bà một ngày nào. Điều này chứng minh rằng trẻ nhỏ nhận được sự dạy bảo của người đi trước, còn nếu người trước không dạy thì đừng trách người sau. Ở Đà Nẵng có mấy gia đình, con của họ từ nhỏ đến lớn đều ăn chay niệm Phật. Bây giờ các cháu đã học lớp năm lớp

sáu đều học giỏi thông minh, chưa phải nhập viện ngày nào. Thời gian mọi nơi bị dịch covid thì những đứa nhỏ này không hề mắc bệnh.

“*Nhân từ, bác ái, thành kính, khiêm hòa*” phải bắt đầu từ gia đình và trong gia đình trước nhất phải từ chính mình. Thầy Thái từng chỉ dạy rằng người ngày nay chưa học làm Cha Mẹ, chưa học làm vợ, làm chồng đã làm Cha Mẹ, làm vợ, làm chồng. Lẽ ra khi bắt đầu có con chúng ta phải biết thai giáo. Chúng ta đem giáo dục của người xưa mà thực nghiệm thì đều có kết quả trác tuyệt. Trong xã hội hiện đại, việc coi trọng vật chất đang lên đến cao trào và mọi người cứ chạy theo những thứ đó. Con người mãi chạy theo danh vọng vật chất, chạy theo sự tiện dụng của đời sống hiện đại nên con cháu, thế hệ sau của họ cũng chạy theo. Khi một đứa trẻ rời xa một ngôi nhà hiện đại thì trẻ trở nên vô dụng.

Trận bão vừa rồi ở Huế, ngập rất sâu nên nếu những đứa trẻ được giáo dục như trên làm sao có thể sanh tồn. Do đó, bậc làm Cha Mẹ phải xem trọng việc giáo dục kỹ năng sống cho con trẻ. Trong thời gian qua, chúng ta đã cực lực đề xướng giáo dục kỹ năng, xem đây là việc trọng yếu. Việc này đòi hỏi phải có sự hy sinh phụng hiến, phải có sự phát tâm chân thật. Bản thân tôi khuyến khích mọi người nhưng cũng rất áy náy trong lòng làm sao có thể chu tất hết cho tất cả. Người khác không nhìn thấy sự khó khăn của chúng ta. Tuy nhiên, không phải người ta không nhìn thấy thì chúng ta không làm. Họ thấy cũng tốt, không thấy cũng tốt. Đúng như Hòa Thượng đã chỉ dạy “*Việc tốt cần làm nên làm, không công không đức*”.

Nói là vậy, nhưng làm sao không có công đức, người tốt nhất định có quả báo tốt, người xấu nhất định có quả báo xấu bởi Phật pháp trước sau đều xây dựng trên nền tảng nhân quả. Do đó, người khác không làm thì mình vẫn làm. Họ không thấy sự khó khăn mà còn tạo thêm gánh nặng cho chúng ta. Họ ngày ngày chìm trong danh vọng lợi dưỡng, trong tham cầu, dục vọng cho nên lương tâm họ đã khô khan rồi.

Hòa Thượng kết luận: “***Do đây có thể biết, một người vợ, một người phụ nữ có trách nhiệm gánh vác nặng hơn rất nhiều so với người chồng. Người chồng duy trì kinh tế đời sống của gia đình nhưng thế hệ sau có thể thành Thánh thành Hiền là trách nhiệm của người nữ. Cho nên hai chữ Thái Thái là tôn xưng đại đức. Thế nhưng một điều vô cùng đáng tiếc là những đạo lý sự thật này hiện tại số người biết được quá ít.***” Hòa Thượng nhân từ nên dùng từ

“*quá ít*” nhưng thật ra có mà làm không tới thì cũng như là không có hoặc có mà không xem trọng thì dần dần những đạo lý sự thật đó cũng sẽ bị mai một./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!